

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 4101-022-04/2013

P/13/068

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/068 – Przeciwdziałanie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży szkolnej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Janusz Szkudlarek, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr 88294 z dnia 24 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 114 im. prof. Jana Dembowskiego w Łodzi ul. Milionowa 64 kod 92-310, zwana dalej „Szkołą”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Agnieszka Trapsza-Lorek, Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 114 im. prof. Jana Dembowskiego w Łodzi (dowód: akta kontroli str. 3-7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pozytywną ocenę uzasadnia niska skala występowania zjawisk patologicznych w Szkole w okresie objętym kontrolą tj. lata szkolne 2011/2012 i 2012/2013, będąca wynikiem m.in.:

- rzetelnego opracowania Szkolnego Programu Profilaktyki obowiązującego w ww. okresie,
- prawidłowego wdrażania działań, dotyczących profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej, dla całej społeczności szkolnej,
- szkolenia nauczycieli w zakresie umiejętności profilaktycznych,
- zapewnienia uczniom udziału w zajęciach pozalekcyjnych,
- udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w związku z przejawami zachowań patologicznych,
- realizacji zadań z zakresu kontroli wypełniania przez uczniów obowiązku szkolnego.

Uwagi Najwyższej Izby Kontroli dotyczyły:

- nieujęcia w obowiązującym statucie Szkoły zasad promocji i ochrony zdrowia,
- niepełnej realizacji programu profilaktyki w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 i nie miały wpływu na skuteczność podejmowanych działań profilaktycznych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Realizacja zadań w zakresie zapobiegania (przeciwdziałania przejawom patologii wśród dzieci i młodzieży)

Opis stanu faktycznego

W roku szkolnym 2011/2012 do Szkoły uczęszczało 279 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 282 uczniów, a według stanu na 2 września 2013 r. 298 uczniów. Wg stanu na 2 września 2013 r. liczba nauczycieli uczących w Szkole wynosiła 32 osoby, w tym 5 osób przebywało na zwolnieniach lekarskich i na urloпах zdrowotnych. W szkole zatrudniony był też pedagog.

(dowód: akta kontroli str.8-9)

1.1. Spójność działań planistycznych w szkolnym programie profilaktyki i szkolnym programie wychowawczym

Zgodnie z przepisami załączników nr 2 Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r.² oraz z dnia 27 sierpnia 2012 r.³ w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, działalność edukacyjna szkoły jest określona przez szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

W Szkole, zgodnie z § 2 ust. 3 pkt 4 statutu Szkoły, opracowany został Program Profilaktyczny i Szkolny Program Wychowawczy, które tworzą spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania. W Szkolnym Programie Profilaktycznym Szkoły określone zostały jego cele ogólne, cele szczegółowe z określeniem ich odbiorców i sposobu realizacji oraz realizatorów. Nie zostały określone natomiast terminy realizacji poszczególnych celów, ponieważ zadania stałe przyporządkowane są w określonym czasie i wynikają z koncepcji pracy szkoły i planu nadzoru pedagogicznego w danym roku szkolnym. W dniu 28 października 2008 r. odbyło się zebranie Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej nr 114 na którym podjęta została Uchwała nr 2/2008 – w sprawie akceptacji i uchwalenia programu wychowawczego i profilaktyki Szkoły Podstawowej nr 114 w Łodzi.

(dowód: akta kontroli str. 10-33)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że „Szkolny Program Profilaktyki został opracowany we wrześniu 2008 r. był oparty o diagnozę występujących w szkole zjawisk patologicznych i odwoływał się do wyników tej diagnozy. Zidentyfikowanie mocnych i słabych stron funkcjonowania szkoły w dziedzinie wychowania i profilaktyki było punktem wyjścia do tworzenia i poprawiania warunków dla realizacji działań profilaktycznych. Koncepcja programowania działań, cele i efekty w Szkolnym Programie Profilaktyki były zbieżne z celami zakładanymi w programach profilaktyki na dany rok. ...”

(dowód: akta kontroli str. 34-42)

W dniu 19 września 2011 r. odbyło się posiedzenie zespołu ds. wychowania i profilaktyki. Przeprowadzona została diagnoza stanu wyjściowego dotyczącego wychowania i profilaktyki na podstawie m.in.: spostrzeżeń wynikających z codziennej obserwacji zachowań uczniów i ich potrzeb, rozmów z rodzicami/opiekunami oraz wychowawcami klas, danych z zewnątrz (Ośrodek

² Dz.U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17, rozporządzenie obowiązywało do dnia 31 sierpnia 2012 r.

³ Od 1 września 2012 r. Dz. U. z 2012 r. poz. 977,

Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4, Sąd Rejonowy), protokołu zebrania rady pedagogicznej z czerwca 2011 r., analizy zapisów w dzienniku pedagoga, rozmów z uczniami przeprowadzonymi w czasie godzin wychowawczych. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy ustalone zostały cele ogólne z zakresu profilaktyki dotyczące: zapobiegania agresji i przemocy, podejmowania działań sprzyjających zapewnieniu bezpieczeństwa, zapobieganie zachowaniom ryzykownym wśród dzieci. Zespół opracował aneks do Programu Profilaktyki na rok 2011/2012. W dniu 30 września 2011 r. odbyło się zebranie Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej nr 114 na którym podjęta została Uchwała nr 2/2011 – w sprawie akceptacji i uchwalenia programu profilaktyki Szkoły Podstawowej nr 114 w Łodzi.

W celach szczegółowych tego aneksu określono tematy, w tym m.in. w zakresie: edukacji zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych, tj. palenie tytoniu, używanie środków psychoaktywnych, picie alkoholu, uzależnienie od gier komputerowych, internetu i telewizji. W ramach tego zadania dostarczone uczniom wiedzy na temat istoty uzależnień, ich przyczyn i skutków, poruszono problematykę antynikotynową - program „Nie pal przy mnie proszę”, program dotyczący uzależnienia od hazardu - „Jak łatwo się wkręcić”.

W ramach programu „Nie pal przy mnie proszę” realizowanego przy współudziale Państwowej Inspekcji Sanitarnej, odbyło się 5 zajęć warsztatowych w których udział wzięło 99 uczniów.

Ponadto Szkoła brała udział w akcji „Warto być dobrym” w której uczestniczyło 28 uczniów. Akcja mobilizowała uczniów do działań prospołecznych, zachęcała do czynienia dobra.

W czerwcu 2012 r. przeprowadzona była ankieta w klasach V (uczestniczyły 23 osoby), z której wynikało, że 100% uczniów nie ma styczności z paleniem, pić alkoholu i używaniem narkotyków. Nie odbyły się planowane zajęcia „Dziękuję nie palę – o tym jak asertywnie odmawiać”, „Stop cyberprzemocy” – o zagrożeniach w sieci oraz profilaktyka uzależnień.

(dowód: akta kontroli str. 43-74)

W dniu 12 września 2012 r. odbyło się posiedzenie zespołu ds. wychowania i profilaktyki. Zespół dokonał diagnozy stanu wyjściowego na podstawie m.in.: spostrzeżeń wynikających z codziennej obserwacji zachowań uczniów i ich potrzeb, rozmów z rodzicami/opiekunami oraz wychowawcami klas, danych z zewnątrz (Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4, Sąd Rejonowy), protokołu zebrania rady pedagogicznej z czerwca 2012 r., analizy zapisów w dzienniku pedagoga, rozmów z uczniami przeprowadzonymi w czasie godzin wychowawczych oraz badań ankietowych uczniów klasy VI. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy ustalone zostały cele z zakresu profilaktyki. Zespół opracował aneks do Programu Profilaktyki na rok 2012/2013. W dniu 26 września 2012 r. podjęta została uchwała Nr 3/2012 Rady Rodziców Szkoły Podstawowej nr 114 – w sprawie uchwalenia programu profilaktycznego Szkoły Podstawowej nr 114 w Łodzi. W celach szczegółowych tych planów były m.in.: rozpowszechnianie rzetelnych informacji o skutkach używania substancji uzależniających, umożliwienie wczesnego rozpoznawania, diagnozowania oraz rozwijania strategii przeciwdziałania uzależnieniom, kształtowanie umiejętności dbania o własne zdrowie (higiena, żywienie, odpowiedni ubiór, uprawianie sportu, bezpieczne zabawy). Określono harmonogram realizacji zaplanowanych działań, dotyczący: celu, nazwy działania profilaktycznego i sposobu jego realizacji, osób odpowiedzialnych i terminów realizacji. W celu dotyczącym zapobieganiu zachowaniom agresywnym, omawiano działania dotyczące stosowania i doskonalenia wypracowanych metod pracy z dzieckiem przejawiającym agresję i autoagresję, kształtowania umiejętności rozwiązywania problemów i konfliktów

oraz radzenia sobie z emocjami, wdrażania uczniów do radzenia sobie w sytuacjach trudnych. W celu dotyczącym edukacji zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych tj. paleniem tytoniu, używaniem środków psychoaktywnych, piciem alkoholu, uzależnieniu od gier komputerowych, internetu i telewizji, omawiano działania dotyczące: profilaktyki uzależnienia od hazardu, uzależnień od substancji psychoaktywnych, edukacji rodziców na temat możliwości pomocy dotyczącej uzależnień, wskazania specjalistycznych placówek, filmów dotyczących profilaktyki uzależnień.

W okresie od 15 września 2012 r. do 28 lutego 2013 r. Szkoła wykonywała zadania przewidziane regulaminem konkursu „Bezpieczna Szkoła – Bezpieczny Uczeń” w ramach tego konkursu odbyły się zajęcia dotyczące tematów:

- Państwo, prawo, społeczeństwo, obywatel – przeprowadzono 5 debat, w których uczestniczyło 109 uczniów,
- Co powinno się zmienić w twojej szkole, rodzinie, otoczeniu by poprawić relacje między ludźmi, uczestniczyło 109 uczniów,
- Bezpieczne zachowanie w szkole, domu, na ulicy, zagrożenia, udzielanie pomocy, obrona konieczna – odbyło się 9 spotkań z przedstawicielami Straży Miejskiej oraz Miejskiego Ośrodka Profilaktyki Zdrowotnej, w których uczestniczyło 248 uczniów.
- Prawna ochrona dóbr osobistych człowieka, w tym nietykalności cielesnej, a zwyczajnie w szkole. Przeprowadzono 5 pogadanek w których uczestniczyło 109 uczniów.
- Tytoń, narkotyki, dopalacze – jak się przed tym bronić – przeprowadzono 12 konwersatoriów - uczestniczyło 257 uczniów.
- Kibole, blokery, grupy podwórkowe – co robić, jeśli rozpoznasz zagrożenie, jak się bronić przed wciśnięciem do „paczki”. Przeprowadzono 7 konwersatoriów, uczestniczyło 109 uczniów.
- Mój przyjaciel jest inwalidą – jak kształtować postawy akceptujące niepełnosprawność - przeprowadzono 7 konwersatoriów, uczestniczyło 148 uczniów.
- Jak monitorować sytuacje osób z otoczenia szkolnego lub środowiskowego, które znalazły się w biedzie, chorobie, stanie sieroctwa społecznego lub „eurosieroctwa”, gdzie szukać pomocy - przeprowadzono 9 konwersatoriów, uczestniczyło 187 uczniów.
- Przestrzeganie praw to obowiązek każdego, także ucznia - przeprowadzono 5 konwersatoriów, uczestniczyło 109 uczniów.

Ponadto Szkoła uczestniczyła w ogólnopolskiej akcji „Bezpieczne wakacje 2013” oraz w akcji edukacyjnej - „Bezpieczna woda”

Z przeprowadzonej przez Szkołę ankiety wśród uczniów klasy V (16 osób) dotyczącej atmosfery w klasie i zdiagnozowania problemów uczniów wynika, że: uczniowie często spotykają się z agresją słowną ze strony rówieśników i najczęściej szukają pomocy u wychowawcy; ponad połowa uczniów myślała o zmianie szkoły w związku z nieodpowiednim zachowaniem kolegów z klasy; w klasie istnieje grupa uczniów która wywiera na nich presję; uczniowie lubią swoją szkołę natomiast nie wszyscy lubią swoją klasę. Nie zrealizowano, natomiast zajęć dotyczących efektywnych sposobów radzenia sobie ze stresem oraz lękiem.

W badanym okresie, przy planowaniu powyższych zadań Szkoła współpracowała m.in. z: Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 4 w Łodzi, Komendą Miejską Policji w Łodzi, Strażą Miejską w Łodzi, Miejskim Ośrodkiem Profilaktyki Zdrowotnej, Ośrodkiem Psychologiczno-Edukacyjnym - „Medivia” w Łodzi.

Odbiorcami powyższych Programów byli nie tylko uczniowie. W Programach tych uwzględniono działania w stosunku do całej społeczności szkolnej (tj. nauczycieli, pedagoga i rodziców).

Przykładowo, wśród działań określonych dla rodziców było szkolenie: „Świat wirtualny - świat realny” - o uzależnieniu od komputera oraz szkolenie „Profilaktyka uzależnień”.

(dowód: akta kontroli str.75-107)

1.2. Cele i zadania wychowawcze w statucie szkoły

W statucie Szkoły określono cele i zadania wynikające z przepisów prawa oraz uwzględniono program wychowawczy szkoły i program profilaktyczny dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów, a w szczególności: szczegółowe zasady wewnątrzszkolnego oceniania uczniów; organizację zajęć dodatkowych dla uczniów; zasady bezpieczeństwa, pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie, w tym również pomoc materialna; organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom; organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami (prawnymi opiekunami) w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki. Ostatnia zmiana statutu przyjęta została uchwałą rady pedagogicznej w dniu 2 października 2013 r. W Statucie Szkoły, obowiązującym w okresie objętym niniejszą kontrolą, nie zostały określone zasady promocji i ochrony zdrowia.

(dowód: akta kontroli str. 108-111)

1.3. Doskonalenie nauczycieli w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013

W planach doskonalenia nauczycieli w Szkole na lata 2011/2012, 2012/2013 założono różne formy doskonalenia, w tym szkolenia kadry pedagogicznej z zakresu doskonalenia umiejętności profilaktycznych. I tak:

- w roku 2011/2012 nauczyciele uczestniczyli w 45 szkoleniach (doskonaleniem zawodowym objętych zostało 15 nauczycieli). Szkolenia dotyczyły m.in. „Dyscyplina w klasie – zarządzanie zespołem klasowym”, „Radzenie sobie z trudnym i prowokacyjnym zachowaniem uczniów z zastosowaniem metody konstruktywnej konfrontacji”, „Rozwiązywanie konfliktów – mediacje”; przeprowadzono 3 szkolenia Rady Pedagogicznej przez instytucje zewnętrzne, w tym m.in. szkolenie na temat „Niebieska Karta – nowe obowiązki pracowników oświaty” (na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 14 grudnia 2011 r., uczestniczyli w nich 24 nauczycieli);
- w roku 2012/2013 nauczyciele uczestniczyli w 17 szkoleniach (doskonaleniem zawodowym objętych zostało 15 nauczycieli). Tematy szkoleń to m.in.: „Modelowa organizacja pomocy uczniom z SPE”, „Opieka szkoły – jak dobrze spełniać swoją rolę i realizować zadania”, „Szkolenie zawodowe w zakresie edukacji włączającej”;
- przeprowadzono 7 szkoleń Rady Pedagogicznej przez instytucje zewnętrzne, w tym m.in.: na posiedzeniu Rady pedagogicznej w dniu 3 czerwca 2013 r. szkolenie „ADHD wśród dzieci i młodzieży” (uczestniczyli w nich 20 nauczycieli, 6 osób nieobecnych - usprawiedliwione).

Dodatkowo nauczyciele i pedagog Szkoły, w ww. latach szkolnych uczestniczyli w zorganizowanych indywidualnie szkoleniach dotyczących profilaktyki, tzn.: pedagog w roku szkolnym 2011/2012 uczestniczył w szkoleniu dla szkolnych koordynatorów Programu Edukacji Antynikotynowej dla szkół podstawowych „Nie pal przy mnie proszę” oraz szkoleniu „Niebieska karta - nowe obowiązki pracowników oświaty”. Nauczyciele brali udział w kursach: „Psychologiczne aspekty wspierania rozwoju uczniów”, „Sojusznicy czy wrogowie – o współpracy z rodzicami”, „Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych”, „Praca z dzieckiem o zaburzonej emocjonalności”, „Radzenie sobie z trudnymi

i prowokacyjnymi zachowaniami uczniów z zastosowaniem metody konstruktywnej konfrontacji". W roku szkolnym 2004/2005 wszyscy nauczyciele pracujący w tym czasie w szkole ukończyli kursy dotyczące „Profilaktyki uzależnień”.

Na doskonalenie nauczycieli w 2011 r. wydatkowano środki w wysokości 5.033 zł, w 2012 r. 1.144 zł, a w I półroczu 2013 r. 1.143 zł.

(dowód: akta kontroli str.152-178)

W latach szkolnych 2011/2012 oraz 2012/2013 zakres tematyczny szkoleń, nie obejmował wiedzy na temat narkotyków, wiedzy o prawnych aspektach problematyki ich zażywania oraz picia alkoholu przez nieletnich.

Pomimo braku szkoleń nauczycieli w tej tematyce, w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 zaplanowane i zrealizowane były w Szkolnym Programie Profilaktyki, działania edukacyjne dotyczące zachowań ryzykownych takich, jak: palenie tytoniu, używanie środków psychoaktywnych, picie alkoholu, uzależnienie od gier komputerowych, internetu, telewizji.

Dyrektor wyjaśniła m.in.: „Zakres tematyczny szkoleń dla nauczycieli nie poruszał problemów profilaktyki uzależnień, ponieważ cała kadra została przeszkolona wcześniej. Firma szkoleniowa SET przeprowadziła kurs doskonalący nt. „Profilaktyka uzależnień”. Poza tym nauczyciele szkolą się indywidualnie. Plan doskonalenia nauczycieli realizowany jest każdego roku w oparciu o szczegółową analizę: priorytetów doskonalenia zawodowego nauczycieli województwa łódzkiego, kierunków polityki oświatowej państwa, kierunków rozwoju szkoły, potrzeb kadrowych rozpoznanych przez dyrektora szkoły, indywidualnych potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia, wniosków z nadzoru pedagogicznego z poprzedniego roku. Opracowane w latach 2011 oraz 2012 priorytety doskonalenia nie uwzględniały tematyki uzależnień, ponieważ nie były one priorytetami ogłoszonymi dla województwa łódzkiego. Wszystkie działania realizowane były zgodnie z wcześniej ustalonym planem i finansowane były ze środków Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Łodzi”.

(dowód: akta kontroli str. 34-42)

W trakcie kontroli NIK przeprowadzona została wśród 17 nauczycieli i 26 uczniów klasy VI (na 27 uczniów ogółem) anonimowa ankieta dotycząca zjawisk patologii.

Ankietowani nauczyciele stwierdzili, że nie wiedzą ilu nauczycieli szkoły zostało przeszkolonych jako realizatorzy znanych profesjonalnych programów profilaktycznych (70,6% odpowiedzi). Nie wiedzieli też (60% odpowiedzi), czy pracujący w Szkole przeszkoleni realizatorzy takich programów wdrażają je w klasach.

Ocenili jednak, że pracujący w Szkole nauczyciele są dostatecznie przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologiami (tak 11,8% i raczej tak 88,2% odpowiedzi). Większość z nich (82,3% odpowiedzi) stwierdziła, że nic im nie utrudnia skutecznego radzenia sobie z problemami wychowawczymi i patologiami wśród uczniów. Pozostali ocenili jednak, że takie utrudnienia występują, m.in. z uwagi np. na: niedostateczną wiedzę o potrzebach i problemach rozwojowych dzieci i młodzieży, niedostateczną wiedzę dotyczącą ryzykownych zachowań uczniów i ich konsekwencji, braki w zakresie umiejętności wychowawczych, niedostateczne kompetencje profilaktyczne, brak lub słaba znajomość ciekawych metod pracy z grupą, brak umiejętności efektywnej współpracy z rodzicami.

Z ankiet tych wynikało ponadto, że:

- dyrekcja Szkoły wychodzi naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli dotyczącym doskonalenia i doksztalcania w zakresie umiejętności wychowawczych i profilaktycznych (tak 47,1% i raczej tak 52,9% odpowiedzi),
- w Szkole realizowane są wieloletnie plany doskonalenia nauczycieli (82,3% odpowiedzi).

Również pedagog oceniła, że nauczyciele Szkoły są dobrze przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologiami. Jako dobry oceniła stopień własnego i innych nauczycieli przygotowania do realizacji działań profilaktycznych oraz rozwiązywania poważnych problemów wychowawczych. Podaje też, że w ostatnich dwóch latach szkolnych uczestniczyła w więcej niż dwóch takich szkoleniach.

(dowód: akta kontroli str. 132-151)

1.4. Skala zjawisk patologicznych występujących w Szkole

W roku szkolnym 2011/2012 wystąpiło w Szkole łącznie 28 zjawisk patologicznych, które dotyczyły następujących czynów:

- agresja wobec innych (groźby bójki i pobicia bez poważnych konsekwencji zdrowotnych) 19 czynów,
- wandalizm (niszczenie mienia, rzeczy) 9 czynów.

W roku szkolnym 2012/2013 wystąpiło w Szkole łącznie 18 zjawisk patologicznych, które dotyczyły następujących czynów:

- agresja wobec innych (groźby bójki i pobicia bez poważnych konsekwencji zdrowotnych) 12 czynów,
- wandalizm (niszczenie mienia, rzeczy) 5 czynów,
- kradzież (przywłaszczanie mienia szkoły, personelu lub innych uczniów) 1 czyn.

Wobec wszystkich sprawców ww. zjawisk podjęte zostały działania profilaktyczno-wychowawcze, polegające m.in. na skierowaniu uczniów na zajęcia socjoterapeutyczne i inne o charakterze terapeutycznym.

Nadzorem kuratora w roku 2011/2012 objęta była 1 rodzina, a w 2012/2013 dwie rodziny.

W Szkole, w kontrolowanym okresie stwierdzono ponadto występowanie zjawisk nagannych, takich jak: brak dystansu do osób dorosłych (brak rezerwy, zbyt duża bezpośredniość), agresja (w 2011/2012 dotyczyła 13 uczniów a w 2012/2013 15 uczniów), trudności w utrzymaniu dyscypliny podczas lekcji (odpowiednio 15, 12), niska frekwencja (2, 5), słabe osiągnięcia dydaktyczne (19, 23), problemy zdrowotne (10, 14), odrzucenie i izolacja dziecka w klasie (8, 6), zagrożenie patologią (7, 8), przeżycia traumatyczne (rozwód rodziców, śmierć rodzica, choroba).

(dowód: akta kontroli str.179-18)

Również uczniowie potwierdzili, że w Szkole nie występują masowo zjawiska patologiczne, ponieważ większość z ankietowanych uczniów klasy VI (26 osób), w przypadku zachowań dotyczących: picia alkoholu, używania narkotyków, zażywania leków w celu odurzenia, częstowania lub handlu narkotykami czy uprawiania seksu, stwierdziła, że nigdy nie była świadkami tych sytuacji.

Zachowania uczniów występujące często lub czasami dotyczyły odpowiednio: bójki i szarpaniny (69%, 31% ankietowanych), wyszydzania i wyśmiewania innych (69% i 31%), wulgarnego wyzywania koleżanek i kolegów (50% i 46%), niszczenia mienia (54% i 12%), robienia złośliwych dowcipów (42% i 27%), rozpowszechniania o kimś złych plotek (31% i 23%), kradzieży i fizycznego znęcanie się nad kimś (38% i 8%).

Nauczyciele w swoich ankietach stwierdzili, że najczęściej w Szkole występowały następujące trzy zjawiska patologiczne: agresja słowna wobec rówieśników (wulgarnie słownictwo, wyzywanie się) 17 odpowiedzi, nieprzygotowanie do lekcji (nieodrabianie zadań) 17 odpowiedzi, agresja fizyczna wobec rówieśników (bójki, wymuszenia) 16 odpowiedzi.

(dowód: akta kontroli str.112-148)

Straż Miejska w Łodzi w informacji złożonej na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴ podała, że w latach

⁴Dz. U. z 2012 r. poz. 82, ze zm.

2011/2012 i 2012/2013 nie ujawniła zjawisk patologicznych wśród uczniów tej Szkoły. Współpraca w zakresie prowadzenia zajęć profilaktycznych, dotyczących bezpieczeństwa, cyberprzemocy i odpowiedzialności prawnej nieletnich nawiązana została z inicjatywy Straży Miejskiej w roku szkolnym 2012/2013. Zostali nią objęci wszyscy uczniowie Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 188-190)

Komenda Miejska Policji w Łodzi w analogicznej informacji stwierdziła, że podejmowała interwencje w Szkole - w dniu 9 marca 2012 r. (zgłaszający nie mógł odebrać dziecka ze Szkoły, w trakcie rozwodu z żoną, nie miał ograniczonych praw rodzicielskich) oraz w dniu 25 lipca 2013 r. (kradzież z włamaniem do kontenera na boisku Orlik).

(dowód: akta kontroli str. 191-194)

1.5. Zjawiska i sytuacje szkolne w opinii uczniów i nauczycieli

Na podstawie zebranych ankiet od 26 uczniów z klasy VI - ustalono m.in., że:

- 81% uczniów oceniło atmosferę w swojej klasie, a zwłaszcza kontakty między uczniami jako przyjazne, bądź raczej przyjazne,
- 84% uczniów udzieliło odpowiedzi „tak” lub „raczej tak”, na pytanie czy większość nauczycieli w Twojej szkole traktuje uczniów przyjaźnie i stara się ich wspierać,
- 81% uczniów nie chciałoby zmieniać szkoły,
- 88% uczniów podało, że nigdy nie zdarzyło się im nie pójść do szkoły z obawy przed prześladowaniami ze strony kolegów,
- 58% uczniów było zdania, że w ich Szkole należy wprowadzić zmiany, aby mogli czuć się lepiej i bardziej bezpiecznie. Proponowane zmiany to: szkoła powinna bardziej kontrolować, co się dzieje na jej terenie, nauczyciele powinni zawsze reagować na nieprawidłowe zachowania uczniów, nauczyciele powinni mieć więcej czasu dla uczniów i częściej z nimi rozmawiać.

Na zadane pytania dotyczące bycia świadkiem nagannych zachowań wśród koleżanek i kolegów udzielono następujących odpowiedzi:

- 100 % uczniów nigdy nie było świadkiem picia alkoholu, używania narkotyków, zażywania leków w celu odurzenia, częstowania lub handlu narkotykami, uprawiania seksu.
- 92% uczniów nigdy nie było świadkiem znęcania się nad zwierzętami, wymuszania przedmiotów lub pieniędzy,
- 88% uczniów nigdy nie było świadkiem wysyłania wiadomości z pogrozkami,
- 84% uczniów nigdy nie było świadkiem oglądania lub upowszechniania pornografii.
- 80% uczniów nigdy nie było świadkiem palenia papierosów czy przymuszania do upokarzających czynności,
- 46% uczniów często, a 50% czasami było świadkiem wulgarnego wyzywania koleżanek/kolegów,
- 31% uczniów często, a 69 czasami było świadkiem wyśmiewania i wyszydzania innych oraz bójek i szarpaniny,
- 27% uczniów często, a 42% czasami było świadkiem robienia złośliwych dowcipów,
- 23% uczniów często, a 31% czasami było świadkiem rozpowszechniania o kimś złośliwych plotek.

Udzielając odpowiedzi:

- 81% ankietowanych uczniów poinformowało o corocznym zbieraniu od nich, informacji dotyczących różnych zagrożeń i problemów, poprzez rozmowy lub badania ankietowe,
- 73% ankietowanych uczniów podało, że nauczyciele, gdy zobaczą, że uczniowie wyraźnie łamią regulamin lub gdy dowiedzą się, że coś złego dzieje się w szkole

- natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją rozwiązać, a 77% uczniów poinformowało, że nauczyciele dużo rozmawiają z nimi na ten temat.
- 81% ankietowanych uczniów podało, że gdyby widzieli, że koledzy znęcają się nad kimś lub znali sprawcę kradzieży lub zniszczenia mienia, to zdecydowaliby się powiadomić o tym nauczyciela.

Na podstawie zebranych ankiet potwierdzono, że w latach szkolnych 2011/2012-2012/2013 uczniowie uczestniczyli w specjalnych zajęciach profilaktycznych poświęconych m.in. niżej wymienionym tematom:

- „*Jak nawiązywać dobre kontakty z innymi ludźmi*” (30,4% ankietowanych),
- „*Palenie papierosów, picie alkoholu przez młodzież*” (79,2% ankietowanych),
- „*Kontakt z narkotykami*” (54,2%),
- „*Agresja i przemoc wśród młodzieży*” (45,8%).

(dowód: akta kontroli str. 112-131)

Nauczyciele Szkoły w złożonych ankietach (17 ankiet) podali, że najpoważniejszymi, negatywnymi zjawiskami dotyczącymi uczniów są: agresja słowna wobec rówieśników (wulgarne słownictwo, wyzywanie się), nieprzygotowanie do lekcji (nieodrabianie zadań), agresja fizyczna wobec rówieśników (bójki wymuszenia). Natomiast 88,2% ankietowanych stwierdziło, że nie ma wewnątrzszkolnych czynników utrudniających skuteczne eliminowanie nieprawidłowych zachowań uczniów, a 16 nauczycieli podało, że widząc ewidentne łamanie regulaminu przez uczniów lub dowiadując się, że coś złego dzieje się w szkole – natychmiast zajmują się tą sprawą i starają się szybko ją załatwić. Ponadto, nauczyciele w złożonych ankietach podali m.in., że:

- w szkole corocznie przeprowadza się diagnozę problemów i potrzeb środowiska uczniowskiego (94,1% ankietowanych), wyniki tych diagnoz są znane (94,1%),
- program profilaktyki przygotowany w szkole jest adekwatny do potrzeb tej szkoły i środowiska lokalnego (94,1% ankietowanych),
- nauczyciele tej szkoły są dostatecznie przygotowani do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi i patologicznymi tak i raczej tak (100%),
- dyrekcja szkoły wychodzi naprzeciw oczekiwaniom nauczycieli dotyczącym doskonalenia i kształcenia w zakresie umiejętności wychowawczych i profilaktycznych, (tak i raczej tak 100%) a w szkole realizowane są wieloletnie plany doskonalenia nauczycieli (82,3%).

Ponadto ankietowani nauczyciele (13 osób, tj. 76,5%) stwierdzili, że w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 nie było potrzeby zastosowania środków przymusu bezpośredniego.

(dowód: akta kontroli str.132-148)

1.6. Zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez Szkołę.

W organizacji lat szkolnych 2011/2012, 2012/2013 w Szkole założono realizację zajęć pozalekcyjnych.

W roku szkolnym 2011/2012 na zajęcia pozalekcyjne uczęszczało 624 uczniów (poszczególni uczniowie uczęszczali na więcej niż 2 rodzaje zajęć), co stanowiło 223 % liczby uczniów wg stanu na koniec tego roku szkolnego (279 osób).

Wśród uczniów uczęszczających na takie zajęcia było 7 uczniów przejawiających zachowania patologiczne (1,2% ogólnej liczby uczniów biorących udział w tego typu zajęciach).

W kolejnym roku szkolnym w zajęciach pozalekcyjnych wzięło udział 525 uczniów (również poszczególni uczniowie uczęszczali na więcej niż 1 rodzaj zajęć), co stanowiło 179% liczby uczniów wg stanu na koniec tego roku szkolnego (282 osoby).

Na zajęcia takie uczęszczało 8 uczniów przejawiających zachowania patologiczne (1,5% ogólnej liczby uczniów biorących udział w tego typu zajęciach).

(dowód: akta kontroli str. 179-180)

Szkoła posiadała świetlicę szkolną. Świetlica działała w oparciu o plan dydaktyczno-wychowawczy świetlicy na dany rok szkolny. Jak wynikało ze sprawozdań oraz zapisów w dziennikach, w roku szkolnym 2011/2012 opieką świetlicową objętych było 118 uczniów klas 0 –III. W roku szkolnym 2012/2013 do świetlicy szkolnej zapisanych było 96 uczniów, regularnie na zajęcia uczęszczało 80 uczniów. Opiekę w świetlicy sprawowało 2 wychowawców (2 etaty). Ponadto w świetlicy kilku nauczycieli realizowało zajęcia w ramach dodatkowych godzin. Nauczyciele zwracali uwagę na kształtowanie umiejętności współdziałania w grupie rówieśniczej, nawiązywania kontaktów z kolegami, rozmawiania, słuchania, wyrażania swoich potrzeb, przekonań i uczuć oraz dostrzegania ich u innych, ćwiczenie umiejętności rozwiązywania sytuacji konfliktowych bez przemocy, panowania nad emocjami jak również upowszechniania zasad kultury osobistej. Systematycznie prowadzono pogadanki na temat zachowania bezpieczeństwa podczas zabaw w świetlicy, na przerwach oraz bezpiecznej drogi do szkoły, a także bezpiecznego opuszczania szkoły w przypadku zagrożenia.

(dowód: akta kontroli str. 195-204)

1.7. Szkolna strategia działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.

Szkoła posiadała opracowaną „Strategię działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem w Szkole Podstawowej nr 114 w Łodzi”. Strategia zawiera wszystkie elementy określone w § 10 pkt 1-13 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem⁵. W strategii tej opracowane zostały m.in.: Procedury postępowania w sytuacjach wymagających interwencji, w tym w przypadku gdy uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancje przypominającą narkotyk.

(dowód: akta kontroli str.205-216)

1.8. Wdrażanie działań profilaktycznych

Szkoła w latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 prowadziła działania z zakresu profilaktyki uniwersalnej. Zagadnienia te realizowane były przez wychowawców oraz pedagoga szkolnego. Działania te polegały m.in. na: organizowaniu zajęć integracyjnych, wycieczek i imprez klasowych; organizowaniu szkolnego Dnia Tolerancji; prowadzeniu lekcji poświęconych roli autorytetu w życiu człowieka, wpływu grupy na jednostkę, oddziaływaniu mediów na odbiorcę; prowadzeniu lekcji i zajęć poświęconych zasadom zdrowego stylu życia; organizowaniu lekcji wychowawczych i warsztatów dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom; prowadzeniu lekcji wychowawczych i warsztatów dotyczących zapobiegania przemocy, radzenia sobie ze stresem, prowadzeniu współpracy z rodzicami w formie spotkań z rodzicami na konsultacjach i zebraniach oraz bieżącego informowania o niepokojących zachowaniach i postawach.

⁵ Dz. U nr 26, poz. 226.

W ramach zagadnień profilaktycznych podejmowanych samodzielnie przez Szkołę (nauczyciele, pedagog) realizowane były także zadania z zakresu profilaktyki selektywnej.

W ramach tej profilaktyki prowadzono m.in.:

Nauczyciele:

- zajęcia wyrównujące dla uczniów, w tym posiadających opinie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- rozmowy indywidualne nauczyciela/wychowawcy z rodzicami uczniów sprawiających problemy wychowawcze, w obecności tych uczniów, w trakcie których przekazywane były informacje o przyczynach i skutkach takich zachowań,
- pomoc koleżeńska dla uczniów zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- indywidualne rozmowy nauczyciel – uczeń w celu budowania pozytywnej samooceny uczniów,
- pomoc w uzyskaniu stypendiów socjalnych,
- indywidualne rozmowy dyscyplinujące z uczniami sprawiającymi problemy wychowawcze w obecności dyrektora Szkoły i pedagoga szkolnego.

Uczestników tych zajęć wyselekcjonowano na podstawie dobrowolnych zgłoszeń uczniów, obserwacji, opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, wywiadów środowiskowych, uwag nauczycieli i pedagoga szkolnego.

Pedagog:

- warsztaty dotyczące wszystkich celów ujętych Szkolnym Programem Profilaktycznym, jak również indywidualne rozmowy, porady i konsultacje z uczniami wykazującymi zachowania patologiczne oraz z ich rodzicami. Odbierał również rozmowy dyscyplinujące ze sprawcami zjawisk patologicznych. Koordynował on akcją pomocy finansowej, stypendiów socjalnych i zasiłków losowych, pomocy rzeczowej, dofinansowania do obiadów uczniów w trudnej sytuacji finansowej, stypendiów dla uczniów wybitnie uzdolnionych.

W działaniach profilaktycznych Szkoły udział rodziców uczniów zapewniony został poprzez:

- organizowanie przez szkołę dwa razy w semestrze zebrań rodziców z wychowawcami klas (zaplanowanych we wrześniu na cały rok szkolny) i przeprowadzanie przez pedagoga w trakcie tych zebrań pogadarek dotyczących motywowania uczniów do nauki,
- organizowanie kilkakrotnie w trakcie roku szkolnego konsultacji z nauczycielami i pedagogiem w ramach profilaktyki selektywnej, również zaplanowanych we wrześniu na cały rok szkolny,
- przeprowadzanie przez nauczycieli, wychowawców i pedagoga rozmów indywidualnych i udzielanie przez nich porad rodzicom uczniów przejawiających niewłaściwe formy zachowania,
- funkcjonowanie w szkole systemu postępów i frekwencji ucznia (e – dziennik),
- uczestniczenie rodziców w niektórych zajęciach realizowanych przez Szkołę.

(dowód: akta kontroli str. 217-227)

W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmowano następujące działania:

W okresie od marca 2011 r. do grudnia 2011 r. prowadzono zadanie „Mów, ufaj, odczuwaj” podejmowane szczególnie wobec dzieci z rodzin alkoholowych oraz uczniów, którzy ze względu na wiek oraz trudności wychowawcze wiążące się z okresem dojrzewania są narażone na kontakt z alkoholem. Prowadzono zajęcia z zakresu działań alternatywnych, tj. zajęcia logopedyczne i zajęcia terapii pedagogicznej, które miały na celu wyrównywanie braków w wiadomościach

i umiejętnościach szkolnych. Czas przeprowadzenia zadań wynosił łącznie 112 godzin. W zajęciach uczestniczyło 41 uczniów (koszt brutto 3.920 zł).

W okresie od marca 2012 r. do grudnia 2012 r. prowadzono zadanie dotyczące profilaktyki uniwersalnej: „zajęcia warsztatowe dotyczące profilaktyki uzależnień” prowadzone przez Instytut Psychologiczno-Edukacyjny Medivia, profilaktyczna bajka interaktywna, zajęcia teatralne poruszające zagadnienia związane z profilaktyką prowadzone przez nauczyciela i pedagoga. Z zakresu profilaktyki selektywnej zrealizowano: warsztaty wspierające rozwój dziecka zagrożonego patologią, warsztaty dla dzieci z zaburzonym zachowaniem, szkolenia dla rodziców pt. „Profilaktyka uzależnień”. Czas przeprowadzenia zadań wynosił łącznie 89,5 godzin. W zajęciach uczestniczyło 209 uczniów i 20 rodziców (koszt brutto 4.579,5 zł).

W ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w roku szkolnym 2012/2013 przeprowadzono zajęcia dotyczące: „Zabawa słowem” zajęcia logopedyczne, zajęcia sportowe dla dzieci nadpobudliwych, nadruchliwych, terapię pedagogiczną, zajęcia z zakresu organizacji czasu wolnego. Czas przeprowadzenia zadań wynosił łącznie 32 godziny. W zajęciach uczestniczyło 27 uczniów (koszt brutto 1.120 zł).

(dowód: akta kontroli str. 228-251)

1.9. Wykorzystanie przez Szkołę materiałów i propozycji działań profilaktycznych z MEN

W złożonym wyjaśnieniu Dyrektor Szkoły podała, że zapoznała się z materiałami i propozycjami MEN dotyczącymi profilaktyki używania narkotyków tzw. dopalaczy przez młodzież. Na tablicy pedagoga zamieszczono informacje dla rodziców o tym, gdzie można uzyskać pomoc i znaleźć wiadomości na temat dopalaczy. Przeprowadzono ankietę dla uczniów, z której wynikało, że uczniowie nie stosują i nie mają bezpośredniej styczności z dopalaczami. Podjęto decyzję o nierealizowaniu zajęć dotyczących tylko i wyłącznie dopalaczy. Temat ten został podjęty podczas realizacji tematów z zakresu profilaktyki uzależnień oraz podczas realizacji zadań podejmowanych w ramach konkursu „Bezpieczna szkoła”.

(dowód: akta kontroli str. 34-42)

1.10. Szkolne oceny realizowanych programów wychowawczych i profilaktycznych.

W wyniku podsumowania Programu profilaktyki na 2011/2012 – stwierdzono m.in. że działania w sferze profilaktyki realizowane były zgodnie z przyjętym planem i uwzględniały postulaty wynikające z posiedzeń rady pedagogicznej. W celu zapobiegania agresji i przemocy Szkoła uczestniczyła w VI edycji programu społecznego „Szkoła bez Przemocy”. Kształtowano umiejętności rozwiązywania problemów i konfliktów oraz radzenia sobie z przykrymi emocjami poprzez pogadanki na godzinach wychowawczych oraz rozmowy indywidualne z uczniami. Podjęto działania edukacyjne dotyczące zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych, tj.: palenie tytoniu, używanie środków psychoaktywnych, picie alkoholu, uzależnienie od gier komputerowych, internetu i telewizji. Dostarczono uczniom wiedzy na temat istoty uzależnień, ich przyczyn i skutków. Podjęto działania sprzyjające zapewnieniu bezpieczeństwa. Wskazano sytuacje niebezpieczne i sposoby ich unikania. Przypomniano o zachowaniu ostrożności podczas kontaktu z obcymi ludźmi. Odbyły się również zajęcia warsztatowe dla rodziców, „Świat wirtualny – świat realny – o uzależnieniu od komputera i internetu” poprowadzone przez pedagoga z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 4 w Łodzi.

Wnioski po ewaluacji dotyczyły m.in.:

- położenia nacisku na zapobieganie zachowaniom agresywnym oraz na bezpieczeństwo uczniów,
- zachęcenia rodziców do rozmów z dziećmi na temat uzależnień i rozwijania ich kompetencji w tym zakresie,
- uczestnictwa w programach oraz kampaniach edukacyjnych angażujących znaczną część społeczności szkolnej i przynoszących zmiany w zachowaniu i postawach uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 252)

W wyniku podsumowania realizacji Programu Profilaktyki na 2012/2013, skupiono się na działaniach związanych z zapewnieniem uczniom bezpieczeństwa, kształtowaniem właściwych zachowań w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu oraz zapobieganiu zachowaniom agresywnym. Nawiązano współpracę ze Strażą Miejską w Łodzi, która przeprowadziła w szkole zajęcia dotyczące bezpieczeństwa w sieci, uzależnienia od hazardu i internetu. Zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień zostały przeprowadzone przez Instytut Psychologiczno-Edukacyjny Medivia oraz Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4 przeprowadziła warsztaty dotyczące radzenia sobie ze złością. W czerwcu 2013 r. odbyły się zajęcia warsztatowe w ramach akcji „Bezpieczne wakacje” oraz akcja informacyjno-edukacyjna „Bezpieczna woda”. Działania profilaktyczne skierowane były również do rodziców, dla których zorganizowano szkolenie dotyczące profilaktyki uzależnień oraz zebranie na temat sposobów oddziaływania na dzieci sprawiające problemy wychowawcze.

Wnioski po ewaluacji dotyczyły m.in.:

- zwrócenia uwagi na atmosferę panującą w klasie V i podjęcia kroków w celu poprawy relacji pomiędzy dziećmi,
- położenie nacisku na eliminowanie zachowań agresywnych uczniów oraz kształtowanie dostosowania się do powszechnie akceptowanych norm społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 253)

W wyniku podsumowania realizacji Programu Wychowawczego na 2011/2012 - stwierdzono m.in., że działania w sferze opiekuńczo – wychowawczej realizowane były zgodnie z przyjętym planem i uwzględniały postulaty rady pedagogicznej. W zakresie wspomaganie rozwoju emocjonalnego, intelektualnego i zdrowotnego uczniów, prowadzone były zajęcia rozwijające uzdolnienia. Realizowano program „Żyję zdrowo”. Prowadzono zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, a także korekcyjno-kompensacyjne. W celu zapobiegania wadom postawy realizowany był „Program Szkoły Promującej Zdrowie” i działania w zakresie popularyzacji sportu i aktywnego wypoczynku. Zorganizowano konkursy szkolne oraz międzyszkolne o różnych tematykach. Kształtowano przynależność do zespołu klasowego oraz nawyk przestrzegania norm grupowych. Wdrażano uczniów do świadomego uczestnictwa w życiu szkoły. Rozwijano poczucie przynależności do środowiska lokalnego i kraju. W wyniku podsumowania realizacji Programu Wychowawczego na 2012/2013, skupiono się m.in. na działaniach związanych z zaspokojeniem i rozwijaniem potrzeb edukacyjnych uczniów, wdrażaniem do współdziałania i współżycia w klasie i szkole, kształtowaniem modelu bezpiecznego zachowania i postaw prozdrowotnych. Zorganizowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów o specjalnych potrzebach. Prowadzono zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne oraz socjoterapeutyczne dla uczniów objętych pomocą. Zorganizowano we wszystkich klasach warsztaty dotyczące tolerancji i akceptacji wobec odmienności innych ludzi oraz warsztaty dotyczące komunikowania się i wyrażania emocji i uczuć. Uczono sposobów radzenia sobie ze stresem, niwelowania napięcia oraz rozładowania negatywnych emocji w sposób

akceptowany społecznie. Kształtowano model bezpiecznego zachowania, w tym: na drodze, podczas wycieczek oraz przejazdów środkami komunikacji miejskiej.

(dowód: akta kontroli str. 252-253)

1.11. Udzielana pomoc psychologiczno-pedagogiczna

W latach szkolnych 2011/2012 – 2012/2013 w Szkole, w ramach profilaktyki selektywnej i uniwersalnej, udzielana była pomoc psychologiczno-pedagogiczna w związku z przejawami zachowań patologicznych.

Formami organizacyjnymi udzielanej pomocy były:

- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze prowadzone przez nauczycieli, w roku szkolnym 2011/2012 dla 90 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 – dla 68 uczniów,
- zajęcia rozwijające uzdolnienia, również prowadzone przez nauczycieli, w roku szkolnym 2011/2012 dla 436 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 – dla 391 uczniów,
- zajęcia specjalistyczne korekcyjno-kompensacyjne, socjoterapeutyczne, inne o charakterze terapeutycznym w roku szkolnym 2011/2012 dla 98 uczniów, w roku szkolnym 2012/2013 – dla 66 uczniów,
- porady dla uczniów, w roku 2011/2012 – dla 63 uczniów, w roku 2012/2013 – dla 37 uczniów,
- porady, konsultacje i warsztaty dla rodziców i nauczycieli, w roku 2011/2012 dla 358 osób; w roku 2012/2013 – 306 osób.

Łącznie pomocą taka objęto: w roku 2011/2012 – 1045 osób; w roku 2012/2013 – 868 osób.

(dowód: akta kontroli str. 254-257)

Nauczyciele Szkoły w ankietach ocenili, że współpraca w zakresie profilaktyki z poradnią psychologiczno-pedagogiczną układała się na bardzo dobrym i dobrym poziomie (94% odpowiedzi), a pedagog Szkolny ocenił tą współpracę, jako dobrą.

(dowód: akta kontroli str. 132-151)

Z informacji Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łodzi dotyczącej prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych w Szkole wynika, że w celu zapobiegania zachowaniom ryzykownym wśród dzieci i młodzieży prowadzone były w latach 2011/2012 i 2012/2013 działania m.in. w następujących formach:

- warsztaty z dziećmi: - „Profilaktyka uzależnień” dla kl. V, „Akademia zdrowia przedszkolaka” dla oddziału przedszkolnego, „Poradzę sobie ze złością”- nauka rozpoznawania emocji, radzenia sobie z nimi w sposób akceptowany społecznie dla kl. IV, spotkanie z uczniami kl. IV ukierunkowane na rozwiązanie trudnej sytuacji – dziecko chorujące na białaczkę.
- spotkania i warsztaty dla rodziców: „Zaczaruj złość swojego dziecka” – dla rodziców dzieci przejawiających zachowania agresywne, „Świat wirtualny, świat realny” – o uzależnieniach od komputera i internetu, „Funkcjonowanie dziecka z zespołem ADHD – dla rodziców dzieci, które uczęszczały wspólnie do klasy z uczniem mającym problemy z zachowaniem z powodu czynników zdrowotnych i zdiagnozowanej nadpobudliwości psychoruchowej.

Na terenie poradni, uczniowie z zaburzeniami zachowania i emocji oraz innymi kłopotliwymi zachowaniami objęci byli opieką psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć, które sprzyjały odreagowaniu napięć emocjonalnych, służyły nabywaniu nowych umiejętności i kształtowały właściwe zachowania. Prowadzono następujące działania: „Tajemniczy świat emocji” – cykl spotkań dla dzieci z różnymi trudnościami w funkcjonowaniu społeczno-emocjonalnym. Działania ukierunkowane były na kształtowanie umiejętności interpersonalnych, radzenie sobie z trudnymi emocjami, rozwijanie empatii i postawy asertywnej, budowanie prawidłowej samooceny, wzmacnianie pewności siebie i wiary we własne siły – 1 osoba.

„Porozumienie bez szklanej szyby” – program dla uczniów ze zdiagnozowanym ADHD i ich rodziców – 1 osoba, „Trzymaj pion” – zajęcia socjoterapeutyczne, których celem było rozwijania umiejętności zgodnego współdziałania w grupie, rozwiązywanie konfliktów w społecznie akceptowany sposób – 1 osoba.

Na terenie poradni działał punkt konsultacyjny dla ofiar przemocy i wykorzystywania seksualnego, do którego zgłosiło się 3 rodziców. Udzielono im wsparcia psychologicznego i wskazano możliwość uzyskania pomocy w innych instytucjach w zakresie problemów rodzinnych (przemoc).

Pracownicy poradni prowadzili indywidualne rozmowy z uczniami, które dotyczyły ich problemów, poprawy postępowania oraz funkcjonowania w różnych obszarach życia. Skupiono się na zachowaniach buntowniczych, agresywnych (agresja słowna i fizyczna), przeszkadzaniu w prowadzeniu zajęć, problemach szkolnych czy odrzuceniu przez klasę. W okresie 2011/2012 – 4 dzieci, 2012/2013 -7 dzieci.

Wsparcia udzielono nauczycielom pracującym z dziećmi (7 pedagogów). Rodzicom przekazano porady wychowawcze na wizytach w szkole lub na terenie poradni (8 osób).

(dowód: akta kontroli str. 258-259)

1.12. Zewnętrzny nadzór pedagogiczny w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych realizowanych w szkole

W latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 w Szkole nie była przeprowadzona przez Kuratora Oświaty ewaluacja zewnętrzna (całościowa, problemowa).

Kontrole przeprowadzone przez Kuratora Oświaty w badanym okresie dotyczyły m.in.:

- w dniu 15 lutego 2012 r. przeprowadzono kontrolę w zakresie prawidłowości nadzorowania przez dyrektora spełniania przez dzieci pięcioletnie i sześcioletnie obowiązku przygotowania przedszkolnego.
- w dniu 3 stycznia 2013 r. przeprowadzona była kontrola w zakresie zgodności z przepisami prawa organizacji pracy świetlicy szkolnej w publicznej szkole podstawowej.

Protokoły kontroli nie zawierały zaleceń.

(dowód: akta kontroli str.260-266)

1.13. Realizacja zadań w zakresie kontroli spełniania obowiązku szkolnego.

Dyrektor Szkoły w kontrolowanych latach występował corocznie do Oddziału Ewidencji Ludności w Wydziale Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Łodzi (UMŁ) z wnioskiem o udostępnienie danych z ewidencji ludności, zbioru PESEL oraz ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych, dotyczących uczniów kolejno z roczników 2006 r. i 2007 r., zameldowanych w obwodzie Szkoły. W odpowiedzi UMŁ przesłał do Szkoły wykazy uczniów z ww. roczników, podlegających obowiązkowi szkolnemu i zameldowanych w jej obwodzie. Dodatkowo Szkoła, w przypadku wystąpienia wątpliwości co do miejsca zameldowania konkretnego ucznia, występowała do UMŁ o uzyskanie właściwych danych w tym zakresie.

Na podstawie danych otrzymanych z UMŁ w Szkole założone zostały, z dniem 1 września każdego roku szkolnego - Księgi ewidencji dzieci i młodzieży rozpoczynających naukę w Szkole i zamieszkałych w jej obwodzie. Monitorowanie spełniania obowiązku szkolnego przez uczniów zamieszkałych w obwodzie szkoły lecz nieuczęszczających do niej polegało na corocznych pisemnych wystąpieniach Szkoły o potwierdzanie realizacji obowiązku szkolnego przez poszczególnych uczniów w innych szkołach (pisma do i z tych szkół) lub na analizie wpisów

w prowadzonym przez UMŁ Systemie Kontroli Obowiązku Szkolnego (OSON) 2013 wersja 3.34 (c) Krakfin.

Ponadto w Szkole prowadzona była również Księga uczniów tej Szkoły. Prawidłowość jej prowadzenia oraz Ksiąg ewidencji dzieci i młodzieży kontrolowana była corocznie przez Dyrektora Szkoły.

Monitorowanie realizacji obowiązku szkolnego przez uczniów uczęszczających do Szkoły realizowane było przez dyrektora Szkoły.

W roku 2012/2013 Szkoła wystąpiła z upomnieniem wzywającym rodzica jednego dziecka do realizacji obowiązku szkolnego (dziecko nie uczęszczało do szkoły ponad 1 miesiąc). Po otrzymaniu upomnienia dziecko uczęszczało do Szkoły systematycznie.

W latach szkolnych 2011/2012 i 2012/2013 Szkoła nie sporządzała wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w związku z brakiem realizacji obowiązku szkolnego.

(dowód: akta kontroli str. 267-274)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki nie stwierdzono nieprawidłowości.

Natomiast uwagi Najwyższej Izby Kontroli dotyczyły niepełnej realizacji zadań planowanych w Programach Profilaktyki na rok szkolny 2011/2012 i 2012/2013. W roku szkolnym 2011/2012 nie odbyły się m.in.: planowane zajęcia „Dziękuję nie palę” – o tym jak asertywnie odmawiać oraz „Stop cyberprzemocy” – o zagrożeniach w sieci oraz profilaktyka uzależnień.

Ponadto, w roku szkolnym 2012/2013 nie zrealizowano zajęć dotyczących efektywnych sposobów radzenia sobie ze stresem oraz lękiem.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że: *„Powyższe zajęcia nie odbyły się z przyczyn niezależnych od szkoły (brak terminów). W zamian za to pedagog odbył szkolenie w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej i został przeprowadzony program edukacji antytytoniowej dla uczniów naszej szkoły: „Nie pal przy mnie, proszę”. Zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień dla uczniów kl. IV – VI zostały przeprowadzone przez Instytut Psychologiczno – Edukacyjny Medivia. Odbyły się również zajęcia warsztatowe dla rodziców na temat: „Świat wirtualny – świat realny – o uzależnieniu od komputera i Internetu”. Uczniowie klas IV – VI byli instruowani podczas zajęć przez nauczyciela informatyki na temat zagrożeń płynących z sieci.*

W roku 2012/2013 w większości klas nie zrealizowano zajęć dotyczących efektywnych sposobów radzenia sobie ze stresem oraz lękiem ze względu na realizację dodatkowych przedsięwzięć. Zgodnie z pojawiającymi się propozycjami, które nie były do przewidzenia podczas tworzenia programu profilaktyki we wrześniu (udział w ogólnopolskiej akcji „Bezpieczne wakacje 2013”, akcji informacyjno – edukacyjnej „Bezpieczna Woda”, programie edukacyjnym „Klub Bezpiecznego Puchatka”, oraz programie „Klub pancernika Gustawa”), zdecydowaliśmy o wykonaniu zaplanowanych zajęć w roku następnym.”

(dowód: akta kontroli str. 34-104)

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że w obowiązującym okresie objętym niniejszą kontrolą w Statucie Szkoły nie określono zasad promocji i ochrony zdrowia, co stanowiło naruszenie przepisu § 2 ust. 1 pkt 2) załącznika Nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół⁶.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła m.in., że *„Zakres zasad promocji i ochrony zdrowia ze względu na udział szkoły w akcji Szkoła Promująca Zdrowie został szczegółowo opisany w innych dokumentach. Program Szkoła Promująca Zdrowie rozwijany jest w Polsce w ramach Europejskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie. Treści*

⁶ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

i realizacja programu wynikają m.in.: z zapewnienia działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, które są realizowane przez strony porozumienia w szkołach i placówkach oraz w środowisku lokalnym, w tym podejmowanie działań na rzecz wdrażania programów promujących zdrowie. W uznaniu dla systemowych działań szkoły, zgodnych z koncepcją szkół promujących zdrowie, Szkoła uzyskała Certyfikat Szkoły Promującej Zdrowie".

(dowód: akta kontroli str. 34-42, 108-111)

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

- uzupełnienie obowiązującego Statutu Szkoły o zasady promocji i ochrony zdrowia,
- pełną realizację programów profilaktyki przyjętych na dany rok szkolny.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 6 grudnia 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

Kontroler
Janusz Szkudlarek
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

.....
podpis

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, ze zm.